

REDACTIA

Deák Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL

Pe un an ... 20 cor.
Pe jumătate an ... 10 "
Pe 3 luni ... 2 "Nr. 1 de Duminică pe an 4
coroane.Pentru România și America
10 coroane.Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Deák Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.Manuscripte nu se
inapoiază.

Telefon oraș și comitat 502.

Un corb alb.

(*) Am arătat, într'un număr recent al ziarului nostru, că președintele Tablei regești din Dobrișin, a adresat subalternilor sei un circular pentru care presa maghiară l'a timbrat de — nepatriot.

Iată această circulară:

»Cu prilejul inspecțiunilor ce am făcut pela tribunale am avut prilej să observ cât de mult suferă principiul *nemijlocirii* și *verbalității* prin faptul, că *juzii și funcționarii tribunalului regesc nu vorbesc limba poporului de pe teritoriul acelu tribunal*. Cu acest prilej am arătat asupra intereselor justiciare cari nu numai ar face de dorit, dar **pretind neapărat, ca judele care e în atingere cu părțile, din punct de vedere al succesului activității sale să priceapă limba poporului.**

»Doresc, prin urmare, să fiu informat că oare, îndeosebi asupra personalului de serviciu mai tinăr și prin urmare mai dispus, *ce efect a avut indemnul meu de învăț limbii*, — iar aceasta cu atât mai osebit, pentru că cu prilejul numirilor lor, la propunerile mele dau însemnătate mare ca respectivul concurent, *să știe sau deocamdată cel puțin să priceapă limba poporului* de pe teritoriul tribunalului unde vrea să fie aplicat«.

În restul scriptei sale cere chiar să i-se trimită *concepte* de ale funcționarilor, în limba pe care au învățat-o.

Iată un jude model. Dacă toți ar fi așa,

dacă toți astfel ar înțelege *principiul justiției*, multe din plângerile naționalităților ar încetă și dreptatea în Țara Ungurească s'ar servi așa fel, încât să nu dea prilej la atâtea plângeri.

Ce a pățit însă acest jude onorabil?

O parte a presei maghiare, aceea care e orbită de șovinismul cel mai patimaș, care nu-și dă seamă de înălțimea justiției și de sfințenia dreptului, care crede că juzii trebuie să îndeplinească rolul unor agenți de maghiarizare, se năpustește asupra dlui *Prubszky Jenő*, timbrându-l de nepatriot. Zice că el slăbește maghiarismul și face ca intrând prin sălile tribunalelor din Ungaria, să te crezi că ești în Berlin ori pe malurile Dâmboviței...

Fără îndoială, vor fi mulți Unguri cari citind expectorările șovinite, să se impresioneze și să creadă că într'adevăr, seminiția lui *Árpád* e în mare primejdie, după cum amenință țara întreagă pentru că, vezi Doamne, *s'a găsit un jude destul de curajos să spună ceea-ce între dânsii recunosc toți judecătorii conștiențioși*: că verbalitatea și principiul *nemijlocirii* în justiție numai așa se pot aplica și valoră, dacă judele pricepe limba poporului asupra căruia este chemat să facă judecată.

Noi credem însă tare, ș'o spunem de multă vreme, că în patria noastră mulțumire și pace între naționalități numai atunci va fi, când se vor afla mulți Unguri cari să profeseze principiile drepte și umane ale dlui *Prubszky*, să le profeseze nu numai ei, dar să le impună și subalternilor lor, să spargă astfel credința generală că șovinismul poate

întări neamul maghiar ori țara, ci mai presus de toate Ungaria să fie *un stat de drept*.

Fără justiție nici un stat nu s'a întemeiat și dacă s'a întemeiat, a fost de scurtă durată.

Rákóczy — acasă. Se știe, că una din concesiunile »naționale« cu ajutorul căreia Tisza socotea să desarmeze ori să mai potolească opoziția obstructionistă, a fost permisia dată de M. Sa ca osămintele lui *Rákóczy* să fie aduse din Turcia și înmormântate la Kassa cu toate onorurile.

Patrioții au primit cu mare bucurie aceasta, dar lupta a urmat. Iar parada națională o face, cum se și cuvine, guvernul actual zis național. *Wekerle* a și înștiințat deja municipalitatea orașului Kassa, că la 28 Oct. osămintele lui *Rákóczy Ferencz II* vor fi aduse acolo. Tot astfel și a soților lui de exil; acestea vor fi înmormântate la *Kézmárk*, ca fiecare oraș să-și aibă reliquiile sale.

Se vor aranja mari serbări. Singur orașul Kassa a votat 30.000 coroane pentru acoperirea cheltuielilor necesare.

Atragem luarea aminte a turor cititorilor nostri asupra foiletonului pe care îl publicăm în »Tribuna« de azi. Avem a face cu șire inspirate de cea mai înălțătoare nobleță de inimă a marei regine și poete Carmen Sylva.

Cetatea orbilor

de Carmen Sylva.

Sub figura modestă a unui servitor intră la mine cu câțiva ani în urmă, un tinăr, care abia terminase serviciul militar și pe care îl chemasem, pentru că era stenograf și negustor cult și știa deci să scrie mai multe limbi, ca să dea oarecare ajutor mânilor mele obosite, să-mi copieze lucrările pentru tipar și mai ales să-mi fie de mare ajutor în oare cari lucrări de afaceri. El voia să se căsătorească pe atunci și primi funcția, care părea a face parte din capacitățile lui, pentru că era la mine, și el auzise, că pe lângă mine se poate lucra mult și se poate face mult pentru alți.

În curând avu de suferit lovituri grele de soarte. Perderea primului său copil, a tinerei sale soții și a mamei sale urmară una după alta, așa că tinărul era doborât de durere și foarte nenorocit.

În toate marile dureri am găsit numai munca ca mijloc principal pentru a putea suportă ceea ce trebuie să suportăm, și așa mă gândii că numai dându-i mult, peste măsură de mult de muncă va putea suportă groaznică singurătate.

El lucra încontinuu pentru orbi.

Atunci auzii de invenția *Novat* pentru orbi și comadai imediat mașini, de oare ce mă ocupam de multă vreme de a ajuta pe orbi, atât pe cei din țara mea cât și pe cei din străinătate altfel de cum se făcuse aceasta până acum.

Găseam în special că se cere prea puțin forței lor cerebrale și li-se întrebuițează prea mult

mânile, cari se întăresc din cauza aceasta și nu mai pot fi ochi atât de siguri, când sunt uzați prin muncă brută.

Mașina nu dură mult, și comandai curând altele din America, o mașină de tipar foarte grea și foarte scumpă, care costă aproape 3000 lei până a ajunge la locul destinației, pentru a lucra atât de obositor, încât tânărul și puternicul bărbat nu putea lucra mai mult ca 3 ore pe zi, deoarece trebuia să se tipărească cu picioarele în plăci de zinc, ce se apucau cu mânilor. Cu toate acestea era mai bine ca cu creionul, care nu putea da decât o singură carte.

Monske scrisese lucrarea mea »*Pensées d'une reine*« pe franuzește pentru o amică a mea oarbă-surdă, și mai multe alte cărți pe nemțește.

Găseam însă prea neînsemnat rezultatul muncii extraordinare și eram bucuroasă că cel puțin tiparul mijloca o multiplicare. Cu chipul acesta *Monske* tipări o serie de cărți cari călătoriră în toate părțile lumii. Dar nu eram mulțumită și găseam vecinic munca prea mare față de rezultat. Atunci sosi în chip miraculos ajutorul.

Sfințiam un azil în care adăpostiserăm 100 de bătrâni și pe când parcurgeam coridoarele și în fiecare odăiță oamenii cari tocmai se mutau în ele stăteau doi câte doi, ajunsei și în fața unui bărbat cu totul tinăr, cu ochelari negri și mișcări de orb.

Întrebai imediat ce face tânărul aici. »E orb.« »Da«, spusei eu, »dar tiner!« Oamenii mă pricepură că înțelegeam să muncească, și-mi povestiră, că fusese zețar la un excelent diriguitor de ziar, care-i dădea 200 lei lunar, încă pe când începuse a suferi de ochi și chiar după ce orbise. Redactorul muri apoi și nenorocitul tinăr, care

pe lângă aceasta era și căsătorit, rămase cerșitor. Doamnele filantroape nu sunt totdeauna și echitabile și câteodată nu știu să găsească imediat ideea și astfel ele despărțiră pe nenorocitul tinăr de soția lui, îl însoțiră cu un oarecare bătrân străin gândind că cu chipul acesta e salvat.

Mie însă, cu toate că sunt mioapă, mi-a dat D-zeu ochi în inimă ca să văd imediat când un om are nevoie de ajutor grabnic.

Când sosii acasă, chemai pe *Monske* și îi spusei să alerge, cât mai repede posibil, să închirieze o căsuță, să instaleze în ea pe soția lui *Teodorescu* și să aducă apoi imediat pe orbul *Teodorescu* din azil. Toate acestea însă imediat căci spusei eu »până mâne e mort, am citit-o în figura lui, se omoară, nu poate suporta asta!«

Totul se întâmplă așa cum am poruncit și când *Monske* intră la *Teodorescu* acesta spuse: »Mâne nu m'ați mai fi găsit, m'ați fi sinucis«.

Imediat *Teodorescu* începu a face copiile paginilor ce le tipărea *Monske* și așa lucrări ei în toată liniștea într'o mică mansardă a locuinței mele. *Teodorescu* își câștiga iar hrana, locuia comod cu tinăra lui soție și mulțimea zilnic lui D-zeu, căci era om foarte pios.

În timpul verei plecarăm la Sinaia iar pe *Teodorescu* îl trimiserăm la băi căci suferea de o slăbire a mușchilor probabil din cauza intoxicării cu plumb care se întâmplă des la zețari. Când ne reîntoarserăm în oraș, *Monske* îmi spuse într'o bună zi: »Cred că *Teodorescu* a găsit ceva!« și îmi explică, că *Teodorescu* și-a bătut capul toată vara, cum ar putea inventa o mai bună mașină de tipar, deoarece aceasta e cu totul nepractică,

Adunarea din Timișoara.

D-nii Crăciunel, Birăuț și Osvadă, după cum am anunțat deja, au convocat pe eri Duminecă o adunare generală a țaranilor români din întreg statul ungar, pentru a pune la cale întemeierea unei tovărășii generale, cu un comitet în Budapesta și cu filiale și subcomitete pe sate. Scopul acestei tovărășii ar fi: valorizarea produselor muncii țaranilor și meseriașilor, mijlocindu-se vânzarea prin escluderea agenților, creându-se magazine, unde țaranii și-ar așeză produsele și de unde li-s'ar da avansuri; valorizarea muncii țaranilor, căutându-li-se lucru și nelăsându-i să fie exploatați, tot așa în ce privește pe meseriași.

S'ar crea apoi cursuri de seară, pentru ca țaranii să învețe carte, biblioteci populare, li-s'ar da foaie (în schimbul taxei — 20 fileri săptămânali — ce ar plăti) și așa mai departe o mulțime de proiecte menite a îndreptă soarta țaranilor.

Despre decursul adunării, ținute în sala bisericii din Timișoara-Fabric, dăm raportul de mai la vale.

S'au adunat câteva sute țarani, mai ales din jurul Timișorii. Au fost și câțiva meseriași. Din societatea inteligentă română din Timișoara n'a fost de față nimeni, nici parochienii d'acolo.

Adunarea s'a deschis la 9 1/2, doi dintre inițiatori (Birăuț și Osvadă) sosind târziu din cauza întârzierii trenului de Arad.

Adunarea a deschis-o dl Crăciunel bărbat simpatic și cu dor pentru înaintarea țărânimii, printr-o vorbire în care după ce a arătat violența cu care zările din Timișoara au scris contra planului ce e vorba să se intrupeze și îndeosebi contra dsale, că îndrăznește a se amesteca în asemenea afaceri, deși este funcționar de stat, — în cuvinte bine simțite și făcând apel la dorul de propășire al fiecărui Român, arată ce s'a urmărit prin convocarea acestei adunări. Traiu bun și pentru țaranul muncit și neluat în seamă, fiecărui să-i deie puțință a trăi în țară, iar nu silit să ia lumea în cap, plecând la America. Și mai ales să ne păzim de dușmani, cari sunt: neștiința de carte și sora ei — sărăcia. Spune că politica va fi exclusă din această societate.

Intre aplauze termină recomandând ca biroul să se compună după cum urmează:

Prezident *Iuliu Vuia*, învățător în B. Comloș.

Secretari dr. *Ciupe*, avocat în Lugoj și *Tatar*, învățător în S. Sebeș, vericatori *Avram Corcea*, *Stoica*, director de bancă, Satunou.

D. *Birăuț*, referent, arată înaintarea ce o fac toate neamurile și încetineala Românilor. Zice, că și cât progres s'a făcut, este a se mulțumi nu instituțiilor înalte, ci învățătorilor noștri.

Nu-i mulțumit cu progresul făcut pe teren economic, înființarea celor 114 bănci românești, ci progresul adevărat îl așteaptă dela întovărășiri. Face istoricului celei dintâi întovărășiri (în Anglia) și arată progresul imens ce s'a făcut de 60 ani încoace în Anglia, Franța etc. dând cifre statistice. Arată cum fac agenții ovrei prețul grânelor și cât păgubesc astfel țaranii. Scopul întovărășilor este a scăpa de speculanții ovrei și de a face noi prețul rodului muncii noastre. Vorbește pe larg despre felul cum s'ar răspândi cunoștința de carte.

Prezidentul *Vuia* îi mulțumește în numele adunării pentru referada instructivă.

Vorbește cu mult efect și descriind în vii culori năcăzurile sătenilor și chipul cum de pe spinarea lor se îmbogățesc toate lipitorile, — țaranul *Uroș Păteanu* din Nădlac. Arată ce au ajuns Slovaci din Nădlac înființând conzumul: Ovreei au trebuit să închidă prăvăliile! Termină zicând că talpa țării se va îngriji ca să înainteze, dacă nu-l are grija cei-ce calcă pe această talpă.

V. *Osvadă* arată cum atât Sârbii cât Sașii, deși sunt numai a 10 parte cât noi, ni-au întrecut pe cale economică. Au tovărășii multe și înfloritoare. La noi ce s'a făcut? Cele 114 bănci, mai mult sau mai puțin pentru procopsirea unora ori altora, iar bietul sătean până s'ajungă a căpăta bani, îl jupoaie toți. Mai ales agenții băncilor.

Citește proiectul de statut și-l esplică.

Trei capitole a citit în liniște. După acestea niște așa ziși socialiști, (?) în realitate niște bețivani însă, apoi băieți și niște lăpădături de femei germane încep un tărăboi drăcesc, strigând »abzug». Țărâtimea indignată contra acestor ticăloși, cari ocupaseră loc la mese încă de dimineață, era să sară asupra lărmuitorilor. Cu mare greutate se face liniște și dl *Osvadă* urmează cu citirea statutelor.

La un moment dat iar izbucnește scandal. Socialiștii cer să vorbească *Novák*, o căpetenie a lor.

Acestuia i-se dă cuvântul spre a-și potoli »tovărășii» și a le spune că până nu se isprăvește cu cetrea statutelor, nu se poate vorbi.

Osvadă termină iar prezidentul pune întrebarea dacă adunarea primește proiectul de statut, deoarece ce la discuția pe articole nu s'a înștiințat nimeni la cuvânt. Cu mare însuflețire țaranii primesc proiectul de statut. Socialiștii fac însă un zgomot nebun. Strigă și țipă ca ieșite din fire îndeosebi

femeile cari se postaseră la niște mese dinaintea tribunei biroului.

Intervine atât prezidentul *Vuia*, cu multă energie, cât și căpitanul de poliție, dar sgomotul nu încetează de cât după ce i-se acordă cuvântul lui *Novák*. Dar aceasta în loc să vorbească la obiect, face politică, vorbește despre partide apoi contra frunțașilor politici români, ceea-ce face pe prezident să-l cheme la ordine apoi a doua oră să-l anunțe că-i detrage cuvântul. Din public elementul țărănesc protestează și vrea să-l tragă jos de pe tribună, în cele din urmă pentru a se evita o încăierare te miri cu ce urmări, prezidentul îi detrage cuvântul iar căpitanul poliției dă ordin ca adunarea să se împrăștie. Este cert: pretenșii socialiști au fost puși la cale să înceneze scandalul. Din acest punct de vedere locul de adunare nici n'a fost bine ales, ci trebuia a se face întrunirea într'un centru românesc.

Vom reveni, de altfel.

După ameazi la orele 2 s'a continuat cu discuția și s'a ales apoi în pace comitetul executiv după cum urmează:

Vasile *Osvadă*, dir. de bancă, Hunedoara. Ghenadie *Bogoeviciu*, paroch Budapesta. Ion *Crăciunel*, ofician superior la postă Budapesta. *Dimitrie Birăuțiu*, red. »Pop. Rom.» Budapesta. Dr. *Aurel Ciupe*, adv. Lugoj. *Uroș Păteanu*, țaran Nădlac. *Petru Stoica*, direc. de bancă, Satul-nou. *Iuliu Vuia*, inv. dir. Banat-Comloș. *Nicolae Gruța*, maestru cojocar Budapesta. I. R. Ș.

Lueger și istoria.

Presă maghiară se năpustește cu violență asupra primarului Vienei. Iată din ce cauză: la 26 Sept. a vorbit în mijlocul societății istorice germane și între altele a zis:

»Dați-mi voie ca în legătură cu cele petrecute nu de mult, cari pe mine m'au impresionat neplăcut, să vă descoper o dorință a mea. Anume ca întru cât numai se poate, istoria să fie curățită de neadevăruri. Ceeace s'a petrecut adică în vremea din urmă este aproape de necrezut. Tocmai de curând s'a întâmplat să se formuleze afirmarea că cultura apuseană a fost mântuită de cultura maghiară (ilaritate). Da, stimați scriitori de istorie, nu știu dacă profesorii mei n'au făcut glumă cu mine (mare ilaritate). Așa am învățat, că cultura apuseană a fost mântuită tocmai prin împotrivirea orașului în care suntem; Germanii au mântuit-o și dacă nu era Viena germană, în vecinătatea noastră cea mai apropiată ar fi o provincie a Turciei (aprobări). Imi aduc aminte ca prin vis (ilaritate) — că prea onorații domni maghiari, nu vreau să-i supăr (ilaritate) câte odată

și abea adoptabilă pentru un orb care nu e cu totul puternic și sănătos. Și așa s'a gândit el să alcătuiască scrisul cu ace în hârtie și să treacă cu un val de hârtie peste el așa că tiparul ar putea fi foarte ușor efectuat. Numai un zefar putea ajunge la această idee atât de simplă. *Monske* se puse pe muncă și probă zi și noapte în hârtie, carton și lemn, iar în urmă în metal până când invenția lui din prima idee a lui *Teodorescu* nu mai avea mult de probat, ca prima indicare care apărură lui *Teodorescu* în chip cu adevărat dumnezeesc. Căci, când îi spusei: »Acum știu de ce D-zeu te-a făcut orb!» el răspunse: »Acum nici nu mai sunt orb». Soția lui îmi povestii, că în ajunul de a fi despărțiți au stat amândoi în pat plângând ca copiii, dar că ridicându-și ochii din întâmplare, zări o figură luminoasă cu o aureolă în jurul frunții, așa că credea că ar fi Maica Domnului. Acum vede însă că a zărit părul meu cărunt, și apoi a răsunat un glas ușor: »Nu vă temeți, copii, căci vă port de grije!»

Repede îngrijirăm de patente în toate țările, căci ghiceam ce va eși din această invenție, încă înainte de a fi fost cu totul gata.

Monske lucră într'una zi și noapte. Spre Crăciun el îmi făcu o mașină mică dar abea când tipări cu ea se arătară lipsurile. Și el lucra din nou și ajunse la actuala mașină, care e atât de neînchipuită de simplă, în cât pot spune numai că: »E oul lui *Columb*!»

Fiecare orb e pus acum în situația de a putea tipări zilnic 5000 de foi fără a se obosi, așa că orbii vor avea tot atâtea cărți ca și acei cari văd. Atunci vom ajunge fapt pentru care mă străduiesc, să avem învățători orbii de înaltă cultură, în jurul cărora se va grămădi lumea pentru a

învăța dela dâșii. Ei sunt excluși numai acolo unde se întrebuițează telescop și microscop, dar în imperiul liberei cugetări ei vor fi maștrii, că nimic nu-i distrage.

În vremea asta combinarăm, *Monske* și eu, în lungi discuții, întregul nostru plan. Întrebam pe primul nostru medic oculist câți orbii sunt în România, și când mi-a spus că 20 de mii, mi-s'a întunecat înaintea ochilor.

Am înțeles imediat că ar fi imposibil să facem cum au făcut și celelalte țări.

În orașul meu natal *Neuwied* se află azilul de orbii pentru provincie în care sunt numai 70 orbii și el a costat peste 500 de mii lei. — Noi însă nu avem bani de loc, numai mașina, în depărtare, ca speranță, pentru un venit sigur și puternic de oarece nici *Teodorescu* nici *Monske* nu vor să păstreze nici un ban pentru ei, cu toate că ar putea deveni probabil milionari, așa că mașina se poate vinde pe un preț neînchipuit de ieftin, urmărindu-se numai un mic câștig pentru orbii noștri. Vânzarea începe în Octombrie. Am fi avut-o mult mai repede dacă ne-am fi adresat la fabrici străine, dar eu n'am vrut aceasta, mai bine să aștept și să aduc toți banii în țară. Așa că fu necesar să avem răbdare... dar orbii nu așteptară venirea, dela sine unul după altul și eu îngrijii pentru ei, cât putui mai bine, vecinic în speranța că mașina ne va ajuta înainte ca îmbulzeala să devie prea mare.

În vremea asta sosi Expoziția și ne folosirăm de ocazie, pentru a expune noua mașină alături de cea veche, lăsându-le a fi întrebuițate de orbii, ca toți să se poată convinge de modul cum lucrează noua mașină.

Nici odată n'am fost mai mândră, ca în clipe când am scris pe o bucată de lemn »Mașină de tipar pentru orbii, sistem vechi american», și alături: Invenție nouă, românească, *Teodorescu*. Căci *Monske* n'a voit cu nici un chip să-și tipărească numele, el voia ca numai România să aibă gloria invenției, și un nume românesc să bată lumea și să fie bine-cuvântat. Și de când s'a văzut aceasta, donațiunile năvaliră în mâinile mele ca un curent puternic. În timpul acesta scurt capitalul s'a ridicat la 80000 lei. Asta nu e însă nimic când e vorba de a se îngriji de 20000 orbii!

Acum vine planul nostru. Voim să facem o colonie de orbii, o cetate a orbilor, în cari orbii și neorbii vor trăi împreună în familii, de oarece, cei mai mulți bărbați, sunt căsătoriți sau vor să se căsătorească și să vie la noi cu soție și copii pentru a forma un oraș de albine sărguincioase. Până acum avem 21 de capi de familie, cari împletesc scaune și sunt plătiți pentru aceasta. Și cerșeau înainte, acuma cântă la lucru!

Monske cu a doua lui soție, mama ei și copilul din prima lui căsătorie stau în fruntea mesei, care se servește în grădină. Aici mănâncă ei bucușii și după masă doamna *Monske* le citește ziarul. După cină se face muzică, se joacă și se dansează, și toți sunt pe cât posibil mulțumiți. În curând se va crea un ziar pentru orbii. O doamnă mi-a donat pe moșia ei 20.000 metrii patrați, așa că vom avea aici grădinile noastre.

Acum e vorba de a se clădi în jurul clădirei o serie de locuințe mici, căci voim să avem o bucătărie comună, ca femeile să poată lucra, așa

(ilaritate) au făcut cauză comună atât cu Turcii cât și cu toți dușmanii Austriei (aprobări) și totdeauna tot Nemții și Viena au fost cei cari au dat în chip desinteresat apărare și ajutor (aprobări).

»Budapesti Hirlep« dela 29 c. într'un primarticol îl ceartă rău pe Lueger pentru că — falsifică istoria.

Noi nu vrem să-l luăm în apărare ci numai în interesul istoriei punem următoarea întrebare :

In tabăra Sultanului care asedia Viena, după-ce și plimbase glorios trupele prin Ungaria și unde pe atâtea cetăți fâlfăia de mult semi-luna, lua parte ca aliat al Turcilor măriă Sa Tökölyi și întreaga floare a nației maghiare?

Da, ori nu?

Din străinătate.

»Conservatorul« scrie :

Infamia grecească nu prinde.

Deunăzi organele subvenționate de Patriarhie s'au grăbit să însoțească știrea despre asasinarea mitropolitului grec din Coriza Macedonia, cu zvonul tendențios după care autorii asasinatului ar fi aromânii.

Am văzut chiar, cu o vie părere de rău, că unele ziare românești au reprodus această știre fără nici o protestare, ca și când faptul li-s'ar fi părut foarte firesc.

Dar nemernicia grecească n'a putut trăi nici o săptămână, căci corespondenții ziarelor streine luând informațiuni la Constantinopol de împrejurările în cari s'a comis asasinatul au restabilit adevărul și au recunoscut că autorii acestui asasinat erau albanezii.

Contrar de ceea-ce se afirmă până acum, că acest omor era opera aromânilor înscrisi la propaganda românească, se pare că asasinatul a fost făcut de Albanezi ortodoxi din cauză că, între multe altele, Mitropolitul se opusese cu cea mai mare energie la tendința Albanezilor de a se sustrage dela influența patriarhatului și a clerului grecesc.

Acum vr'o două luni, miteșeriful din Koritza propuse Porții transferarea Mitro-

politului de oare ce continuele discordii din ținutul său erau pricinuite numai de atitudinea lui.

Când a sosit la Patriarhat telegrama prin care se anunță omorirea lui Photios, Sinodul tocmai ținea ședință.

Toți membrii prezenți s'au ridicat în semn de doliu.

Mai târziu sinodul a hotărît să facă demersuri urgente pe lângă Poartă pentru pedepsirea vinovaților.

NAȚIONALITATEA.

Iată cea mai frumoasă idee, care s'a zămislit deodată cu binecuvântatele idei de libertate și egalitate. Ea e focul sfânt, pe care revoluțiunea franceză l'a răspândit cu putere pe întreg largul pământului; și a luminat mințile întunecate ale popoarelor, cari se sbăteau după conservare etnică și întărire economică.

La început această idee s'a sălășluit cu nevinovăție în sufletele indivizilor și popoarelor, dar la urmă despoții cei tari și egoiști au făcut din ea o armă de speculă pentru a înăbuși, a apăsa și a stârpi pe cși slabi, pentru ca pe corpurile despoiate de putere a acestora să se ridice ei și să domnească cu îngâmfare.

E foarte natural, că omul nu se naște cu această idee. Copilul n'o pricepe, n'o știe aplică. Dar simte tăria ei într'un gând mai mare sau mai mic, după cum părinții săi s'au însuflețit mai mult sau mai puțin pentru ea.

Nu încapă însă îndoială, că această idee aparține lumii morale, e un făt al moralului. Dacă căutăm cumva s'o rupem de moral, și le puem ca două idei răslețe, e de sine înțeles, că moralul e superior și mai întâiu lui ne închinăm. Dacă de pildă un om se sbate cu moartea și noi putem să-l mântuim, avem datorie sfântă să-i ajutăm, fie el de orice naționalitate, pentru că așa cere moralul, iar acest moral e temelia de subsistență a individului și a colectivității, e cea mai înaltă manifestațiune a evului

nostru. Dacă, de pildă, am face contrarul, adică n'am mântui pe străinul ajuns în primejdie, ne-am bate joc de moral, ne-am bate joc de noi înșine și în consecință ne-am bate joc chiar de naționalitatea noastră, căci ea e fătul lumii noastre naționale și stă în cea mai strânsă legătură cu aceasta.

Nimenea nu poate fâgădui, că explicarea asta n'ar fi corectă.

Și totuș trebuie să ne mirăm, când vedem, că sunt atâți indivizi negrii la suflet și poapoare întregi, cari interpretează tocmai în senz contrar ideea de naționalitate. Acești indivizi cufundă pe naufragiatul străin în loc de a-l scoate și-l bat astfel joc de idee, de moral, de credință, de Dumnezeu. Prin astfel de fapte ei cred, că-și validează și-și întăresc eul lor, naționalitatea lor. În orbia lor nu vreau să înțeleagă, că acest mod de pricepere a acestei idei și felul cum o practicează ei îi duce la cel mai pătimăș egoism, iar acest egoism în loc de a realiza înaltă asemare a omului îl târaie în lupte și certe personale, în combateri pizmașe de validitate pe terenul intereselor de clasă, și de rasă.

Înțeleg foarte bine, că lupta pentru ridicarea la domnie și la întărire a acestei idei poate avea, ba chiar datorie să-și câștige teren cât se poate de vastă în statele etnice unitare. Aici triumful deplin al acestei idei însemnează întărirea națională, politică, culturală și economică a poporului. Prin acest triumf se ace mulțămire generală și subminarea tainuită a temeliei statului, e eschisă, pentru că nu există nemulțămii, cari să se lupte și ei pentru recunoașterea și întărirea naționalității lor. Străinii sunt puțini și ei nu pot avea tăria morală, cu ajutorul căreia să pretindă acest lucru. Ei nu se pot lupta în acel stat pentru validitatea și impunerea naționalității lor, pentru că ei sunt membrii altor națiuni și întregitori ai acelu stat. Justiția însă trebuie să fie egală pentru toți, pentru că în caz contrar adică o justiție nedreaptă ar însemna batjocorirea naționalității, cu toate că această e aproape generală și o posed în mod unitar aproape toți cetățenii acelu stat.

familia să nu cază numai în spinarea bărbatului orb. Avem deja un frânger și facem sute de mii de rețele, și sute de mii de plombe, pe cari le toarnă orbii. Se va mai găsi un mijloc oare care de câștig, afară de facerea periiilor și împletirea pantofilor și alte lucruri încă, până când se va începe abia școala, pentru care avem deja diverși profesori orbi — muzica va începe imediat, deoarece unul din profesori cântă din vioară și a mai învățat și acordarea pianului. Vom utiliza se înțelege și toate meseriile cari au fost găsite practice în străinătate, dar vom acorda atenția principală mașinei, prin care se economisește o muncă uriașă.

Cele mai multe dame se plâng de supra oboseală a muncii, și eu însumi, când am învățat scrisul orbilor am suferit atât că de atunci mi-a rămas un deget înțepenit.

Cu mașina aceasta nu se va mai întâmplă, și ori ce lucrare este aceeași pentru tot pământul, pe care se află mai mult de 2 milioane orbi!

Cetatea noastră a orbilor va deveni foarte luminoasă și senină, și de acea am numit-o: »Vatra Luminoasă«.

Regulat când începem un meșteșug, vine la el o grupă de 10-12; când aceștia îl știu, alți 10-12 cari învață dela cei dintâi, și așa mai departe cu prevedere, până când om avea o întreagă cetate mare de orbi.

E o fericire negrăit de mare de a putea servi o lume întreagă din colțul nostru mic și umil, care de mult era cu desăvârșire necunoscut așa că primeam scrisori la București în Bukkakra sau în Turcia sau aiurea.

Oamenii abia știu că România a fost zăgazul de care s'a lovit valul turcesc; că vreme de

veacuri aci e o cetate a creștinismului și că lupte aprige au nimicit valul pătrunzător. Nici odată n'au izbutit Turcii să-și puie în ea temeinic piciorul, au reușit numai să obție un tribut și să trimeată prinți cari au pustii țara.

Și acum, va să pornească de aici lumină în lumea toată și țara să devie de toți cunoscută de oare ce aci trebuie să se comande mașina orbilor! Urările de bine cuvântare care vor cădea ca roua caldă nici nu sunt de socotit, iar orbii din lumea întreagă, vor simți că lumea nouă li se deschide. Cetatea noastră a orbilor va deveni mai senină și mai practică de cât acea propusă de Bebel în care nu înțeleg multe lucruri; între altele rolul cu totul secundar pe care îl au mamele. În cetatea mea a orbilor însă, mamele vor fi factorii hotărîtori.

Atunci când n'aveam încă nici loc și nici bani, nici nimica mi-se aduse un copil, care era orb cu desăvârșire și părea să fie și surd idiot, care nu putea nici să umble nici șeadă! O jalnică înfățișare! E primul copil pe care l-a primit Monske și soția și soacra lui au obținut progrese inimaginabile; acum copilul aleargă fericit, se joacă și zburdă, aude foarte bine, dansează când se cânta și e favoritul tuturor lucrătorilor orbi noi veniți.

Rugăm numai ca să se facă cât mai multe comenzi de mașini, pe cari suntem în stare să le vindem pe un preț mai mic decât 300 de mărci și să le lăsăm să fie plătite de către acei cari ne-au fost recomandați și garantați de azilurile pentru orbi. Până acum avem vre-o 40 de comenzi, înainte chiar de a putea efectua pe cea dintâi și câți de acei cărora le-am promis-o o așteaptă. O așteaptă și alții, Helenakeller, apoi

azilul de orbi din Iohannesburg, acela din Iova: în Australia trimit una; de asemenea și societatea copiilor Sunbeam care poartă numele meu »Carmen Sylva« și care în timpul foametei care a domnit la noi mi-a trimis 500 lei adunați ban cu ban.

De aceste se va ține seamă mai întâiu, bine înțeles și de orașul meu natal.

Cu toții se bucură nespuse de mult și așteaptă de multă vreme, dar în public nu se poate lansa decât ceva cu desăvârșire simplu, căci altfel ar fi ajuns din nou ceva nedesăvârșit ca și până acum; pentru asta trebuie ca să avem cu toții răbdare.

Dacă socotim pe acești 20 de mii de orbi căsătoriți, înseamnă să redăm țării mele o mare mulțime de cetățeni folositori cari până acum sunt numai o povară. Ei vor fi sărguincioși și fericiți de o vrea Dumnezeu. În tot cazul ne-atațnați și mulțumiți, ca nici odată.

În alte țări s'a făcut mult pentru orbi; la noi lucrul stă însă așa de rău, că a fi orb era sinonim cu a fi cerșitor.

Și erau aci persoane bine situate, cari cerșiau!

Era o jale!

Curând, curând ei vor lucra cu toții, iar copiii se vor duce la școală, cari întâiu va fi orânduită în chip primitiv și nu îngrămădită într'o clădire mare de piatră și friguroasă, despărțită de cei cu darul vederii!

Pentru copiii cu darul vederii faptul de a viețui în mijlocul orbilor va fi o școală extraordinară de blajinătate și de milă. Chiar de pe acum ei sar în ajutor când văd pe un orb stând locului, fără să-și găsească calea.

În clipă se întind mânuțe spre dânsul. Până acum am unit toate confesiile și dife-

Cu totul altcum stă însă lucrul în statele poliglote. Aici lupta pentru întărirea și lășirea acestei idei nu poate fi și nici nu trebuie să fie altcum, decât relativă. Aici sunt mai multe neamuri și nu e permis, ca unul dintre acestea să se ridice la întărire pe contul celui alt, căci acest fapt e întâi moral și al doilea ajunge la realizare prin forță și forța n'o poate îndura nimenea multă vreme, ci mai curând sau mai târziu se ridică în contra ei cu tendința îndreptățită de a o răsturna. Aceasta duce la anarhism, iar anarhismul nu contribuie la întărirea statului. Chiar și dacă ar fi mare la număr neamul râvnitor de domnie, ar avea o majoritate absolută față de celelalte neamuri să nu cerce a le apăsa pe acestea nici fizicește (prin eschiderea lor dela bunurile materiale ale statului!), nici moralicește (prin desnaționalizarea lor!) căci aceasta ar produce la început o rană mică în organismul statului, dar această rană fiind hrănită mereu, ar infecta cu vremea întreg organismul și l-ar băga în mormânt.

Dar pe lângă asta, dacă ideea de naționalitate e practizată în mod absolut de o singură națiune din statul poliglot, fără de a lua în considerare pe celelalte națiuni, cari își au tradițiunile lor, sunt băstinașe, sunt părți întregitoare etnice ale statului, aceasta ar însemna batjocorirea acestei idei, negațiunea ei, prefacerea ei într'o armă, care lovește în legile firii, care lovește în justiție, în chemarea și demnitatea personală a omului moral.

Și dacă cineva atacă, oare acest atac nu presupune apărare sau contra atac, care nu poate fi decât leală pentru apărarea eului propriu sau a conservării individualității naționale?

Că atunci de acestea și contraatacuri, eventul și subminări de stat, — provenite toate din nemulțămirea neamurilor apăstate de neamul care posedă forță — nu pot aduce la scopul, pe care trebuie să-l urmărească fiecare stat, e foarte natural. Lucrul ăsta l-a înțeles foarte bine și la timp America (Statele-Unite), care nici n'are

ritele naționalități. Și vor trăi cu toții în bună înțelegere și prin preoții tuturor bisericilor, precum și prin rabini — deoarece avem și mai mulți Ovrei — se vor satisface cerințele religioase ale orbilor.

Și sperăm că în chipul acesta să avem pace și bucurie în Vatra noastră luminoasă.

Rugăm însă ca să nu se procedeze în chip zgârcit cu comenzile, deoarece grabnica noastră dezvoltare depinde numai de bani mai puțini sau mai mulți, și nu cerem milă, ci comenzi, cari la rândul lor înseamnă o mare fericire în celelalte țări. Acel care comandă o mașină face o îndoită binefacere, pentru noi și pentru orbi.

Trebuie să avem numai în vedere ce înseamnă ca orbii să-și poată apropia toate bibliotecile din lume, în toate și în toate ramurile, așa că în curând un mare număr din ei să se poată ridica prin erudițiune, putând să instruiască pe alții și să scrie cărți.

Se cere acum dela dâșii ca să execute lucrările lor cu același preț ca și cu darul vederei, pentru a nu fi păgubitori acestora; aceasta este însă o nedreptate strigătoare, căci nimenea nu se gândește la greutatea cu cari au de luptat. Dar în curând greutatea acestea vor fi înlăturate și li-se va deschide tărâmul filologiei, filozofiei,

păcatul absolut de a se compune din așa multe neamuri eterogene. L-a înțeles Elveția poliglotă, țările de jos și altele. Numai Ungaria nu l-a înțeles încă, iar această lipsă de bună voință de a pricepe nu poate însemna fericirea Ungariei. Germania federală, care constă din mai multe individualități de stat cu caracter german, perzcută pe Poloni, dar perzcutiunea asta nu e o perzcutiune absolută, deoarece ei cu tot șovinismul lor național recunosc o națiune polonă cu obiceiuri și tradițiuni polone, iar în parlamentul lor recunosc un club polon.

Austria poliglotă recunoaște prin legi autonomia teritorială și națională a Galiției, regatul boem, autonomia națională a Italianilor, autonomia Bucoveninilor și da tuturor neamurilor, cari o alcătuiesc, prilej de întărire pe toate terenele de manifestațiuni naționale, culturale și economice.

Ungaria însă poartă lupta de rassă, ba și mai mult: ea poartă și luptă de clasă, pe care alte state au uitat-o de mult. Ungaria e o plantă prea veștedă în largul câmp al civilizațiunii de astăzi.

Ea n'a ajuns însă la fericita idee a mulțămirii indivizilor. Ea nu înțelege încă sau nu vrea să înțeleagă, că un stat numai atunci e puternic, dacă membrii lui sunt mulțumiți cu el. Ochii ei încă nu s'au deschis destul de bine, ca să vadă cât de departe e lumea pe care ea nu-și dă silința s'o înțeleagă.

Așa se pot bucura Germanii și Colosul dela nord, care tocmai acum își strânge șirurile. Și-le stringe acum, dar totuși mai de timpuriu decât Ungaria.

V. N.

Cărțile de cetire ale dlui Iuliu Vuia inv. în B.-Comloș.

Recenziune de Simeon Andron, învățător.

Adevărat fiind că: »Mișcarea literaturii, constată gradul de dezvoltare a unei națiuni«, cum cu deplină dreptate a zis neuitatul I. E. Rădu-

teologiei, matematicii, căci pe mașinele noastre se va putea reproduce cu ușurință și figurile geometrice.

Se va putea redă și partituri întregi de muzică în sute de exemplare, așa că vor fi mari artiști și compozitori cari vor putea să reproducă cugetările lor pe hârtie fără vre-un ajutor oarecare. Nici nu-și poate închipui cineva ce înseamnă lucrul acesta și ce mare înriurire va avea.

Cred, că în vremurile noastre prea materiale orbii vor fi aceia cari vor obține rezultate extraordinare în domeniul spiritual, și lucrurile cari au nevoie de privire, le vor lăsa în sarcina acelora cari văd cari nu trebuie să se teamă că vor fi striviți prin concurență.

Trebuie să ne gândim că orbii sunt ființele cele mai nenorocite din lume și ne putem bucura fără invidie gândindu-ne la clipa aceasta care aduce lumină în atâta întunec!

»Vatra Luminoasă« să fie slăvită, și când mașina va ieși din fabrică și va putea grăi, ea va aduce mai mult bine în lume decât cel mai mare vas de războiu care face atâta zgomot și costă atâția bani.

(Scris pentru »Neue Freie Presse«).

Sinaia, Septemvrie 1906.

lescu, părintele literaturii române; atunci, ne îndoios este și adevărul, că: mișcarea literaturii didactice, constată gradul de dezvoltare și inteligență a statului învățătoresc.

Învățătorimea română, încă din timpuri străvechi, a dat dovezi, că-și pricepe chemarea, afirmându-se din timp în timp, prin scrierile aleșilor săi.

În timpul mai nou, activitatea colegului nostru Iuliu Vuia, inv. B.-Comloș, se ridică falnic și da literaturii o nouă mișcare, care face onoare corpului învățătoresc.

Din recentele sale scrieri, de astădată ne stau înainte »Cărțile de cetire«, apărute în tipografia diecezană din Arad, — asupra cărora, prin asta, îmi iau voie a face unele observări de recenziune, și anume privitor la:

1. »Cartea de cetire, pentru clasa II-a a școlii populare, aprobată prin decisul Vener. Conzistor arădan, dela 22 Decemvrie 1905, nrul 6062, se extinde pe 68 pagini și cuprinde 125 bucăți. Prețul 36 fil. (cea mai ieftină)«.

La scrierea acestei cărți constat că autorul a avut în vedere principiile didactice, precum și instrucția ministerială, privitoare la scrierea cărților de cetire, căci tratează în prima linie subiecte din viața nemijlocită a elevilor, ca: Familia, casa părintească, curtea, pădurea, câmpul și pământul.

Din intuițiune: Omul, corpul omenesc, cănele, mâța, oaia, găina, gâsca, rândunica, șoarecele, etc.

Din învățământul religios: Nașterea, copilăria, patimile și învierea lui Cristos, iar pentru dezvoltarea simțului de pietate, are bucăți alese, ca: omul din lună, rugăciuni pentru toată ocazia, și pentru dezvoltarea simțului de milostenie, are: Săracul și bogatul, binefacerea respălătită.

Pentru cultivarea sentimentelor de onestitate, sunt: Băiatul de omenie, școlarul bun, copilul neascultător, lanțul, nu fi lacom, hoțul păcălit ș. a.

Pentru iubirea de adevăr are: Iubiți adevărul, păstorul mincinos, povestea topoarelor, ce să facă copilul bun, etc.

Pentru iubirea părintească și iubirea fiască, precum și pentru deșteptarea voei de muncă: Lucrul și sărăcia, nuca verde, lucrăți și vă rugați; iar pentru dedarea la bună-cuviință: Resunetul, modestia.

Nu a uitat autorul nici de împrejurarea, că curățenia e prima condiție a sănătății, căci ne dă bucăți ca: Iubiți curățenia! Școlarul bun, poartă-te curat! Iar prin bucata: Iubiți buna rânduială, intenționează a deprinde băieții la ordine.

Pentru combaterea beției, are bucăți alese »Beția«, apoi »Ce bea bețivul?« Iar prin bucăți de cetire, ca: Fi mulțumit cu soarta! îi deprinde a fi mulțumit cu aceea, ce le-a dat Dumnezeu.

În definitiv: religiune, morală, pietate, iubire de adevăr, bună cuviință, iubire părintească, iubire de muncă, de curățenie și de ordine, precum și ură față de beție, iată ce nutritivă ales spiritual oferă în cartea sa, colegul Vuia, învederat, că tinde a da învățământului caracter educativ.

Pe lângă acestea, cartea mai conține și ghicături, povești, pilde instructive și cuvinte înțelepte, cari, toate plac atât de mult băieților.

2. »Cartea de cetire«, pentru clasele 3 și 4 ale școlii populare, aprobată prin decisul Venerabilului Conzistor arădan, dela 13/26 August 1905, nr. 3500. Prețul 60 fil.«.

Aceasta carte ilustrată se estinde pe 98 pagini.

a) Clasa 3-a are 70 bucăți.

Prin scrierea acestei cărți, autorul a răspuns adevăratului scop, ce trebuie să-l urmărească o carte de cetire, care nu are de scop a servi numai cu material, pentru esercitatea cetitului estetic și logic; ci și a introduce pe elevi — prin cunoștințe preparative — în materia diferitelor obiecte de învățământ, — după cum susține și distinsul nostru pedagog, dr. Petru Pipoș: »Cartea de cetire trebuie să conțină piese din toți ramii învățământului.«

Și ce ușor îi este învățătorului la predarea diferitelor discipline, când elevii au deja cunoștința despre unele noțiuni, — cari apoi și-le comple-

HACKENDRE arhitect cu dipolmă și măestru zidar.

Cancelarie specială: Arad, strada Kápolna nr. 4

tează — din unul ori alt ram al învățământului, amăsurat priceperii lor. Și, din acest punct de vedere privite, »cărțile de cetire«, ale colegului Vuia, sunt între cele dintâi, cari au îmbrățișat toți ramii învățământului.

Astfel vedem, că pe lângă piesele cu subiect moral, ca: Dumnezeu pretutindena e de față, dimineața avut și seara sărac, Domnul îndurat, dreptate, religione, iubirea deapropelui, iubirea fiiască, un rege nobil, copila orfană, conștiința curată, binefacerea răsplătită, ș. a., pe lângă cele pentru cultivarea bunei cuviințe, ca: Purtarea cuviincioasă; a deșteptării voci de muncă, ca: Lenevirea, din fileri se face coroana, ș. a., avem piese din Higienă, ca: Izvorul și călătorul, îngrijirea corpului, vederea, auzul, gustul, mirosul și pipăitul; din Naturală, ca: Calul, vaca, iepurele, cucul, paserile călătoare, viața și folosul plantelor, sarea, creta, apa, aerul ș. a., din Economie: Pământul năsipos, argilos, lutos și humos; apoi: grâul, secara, orzul, ovăsul, cucuruzul, vaca bună de lapte, etc.

Pentru combaterea beției, are semnificativa piesă: Perirea trupului și a sufletului.

Cartea conține și o mulțime de poezii morale didactice și cimilituri, precum și un adaos potrivit de regule ortografice.

b) Clasa a 4-a ilustrat.

Și aici aflăm, că autorul urmează același sistem rațional.

Cartea conține piese cu subiect moral, ca: Dumnezeu atotputernic, furtul, un băiat brav, toate sunt bune dela tatăl, Dumnezeu e pretutindena de față, religione, care poruncă e cea mai mare în lege? ș. a.

Pentru dezvoltarea sentimentelor nobile: Iubirea fiiască, o feliță la ziua mamei sale, iubiți-vă părinții binefacere, nepoata bravă, cum putem ferici pe alții! talantul părintesc, rugăciunea copilului, nu minți, calea dreaptă, ș. a.; pentru combaterea datinelor rele: Urmările lăcomiei, cucul nemulțămii, fricosul, albina încăpățioată; pentru ferirea de procese: Urmările procesului; pentru dedare de cruțare și diligență: Lenea sau trândăvia, cele două fiere, renoați toate la timp!

Din Higienă: Somnul rău, odihna, boalele, curgerea sângelui din nas, arsura, poartate curat!

Din Naturală: Ariciul, vulpea, lupul, ursul, capra, ciocănițoarea, mărul, bradul, peatra de var.

Din Geografie: Ungaria, Budapesta, câmpia Ungariei, o călătorie pe Dunăre, Tisa.

Din Economie: Producerea sămânței, fânățele naturale, gunoiul, sămânța și pregătirea ei, pășunea.

Pentru combaterea beției: Cuvinte înțelepte.

3. »Carte de cetire« pentru clasa 5 și 6 ale școlii populare cu material suficient din Istoria Naturală.

Se estide pe 118 pagini, cu 19 ilustrațiuni. Prețul 60 fil.

Precum se vede și din titlu, autorul a avut idee sănătoasă d'a suscepe în piesele de cetire și material din Istoria Naturală.

Cel ce cunoaște referințele critice, între cari funcționează actualminte școala română, va admite că aceasta unificare este avantajoasă.

a) Clasa a cincea:

Reprivind piesele, constatăm, că pentru dezvoltarea sentimentelor morale sunt piese alese, ca: Vijie vântul, ciocănelul, fi mulțămii cu soarta, unul pentru altul, începutul păcatului, drumul cel adevărat, fericiți sunt cei milostivi, un rege nobil, resplata faptei bune, resplata neașteptată, ajutați pe cei lipsiți! ș. a.

Pentru dezvoltarea sentimentelor nobile: Din tinereța lui Washington, iubirea fiiască, iubirea frățească, onestitatea copilul onest, păstorul mincinos, trâznetul ș. a.

Pentru a deda pe băieți la cruțare și sîrguință, sunt piesele: Păstrare și risipire, greerul și furnica, ce poți face azi nu lăsa pe mâne.

Pentru a sădi în elev recunoștința față de învățătorul său, are piesa: Regele și învățătorul său.

Pentru combaterea luxului! Prețioasele femeilor, strălucirea luxului duc le perire; iar pentru combaterea beției: Urmările beției.

Din Higienă: Curățenia, nutremântul cumpătat frigurile.

Din Istorie: Ioan Hunyady și S. Kemény, Ioan Hunyady și Tituș Dugomits, Moartea lui Ioan Hunyady, N. Zrinyi, lupta de pe câmpul pânei, lupta dela Mohács.

Din Naturală: Leul, hiena, vipera, vrabia, buha, crapul, stejarul, fagul, ferul, aurul, argintul și arama, omul, scheletul omului, mușchii, nervii, digestiunea, circulația sângelui și respirațiunea.

Din Fizică: Aerul, negura, norii, ploaia și călătoria apelor.

Din Economie: Forma trupului cailor, corpul vitelor cornute.

Din Geografie: Mijloacele de comunicațiune. pământul; — iar pe lângă acestea, cartea conține și o mulțime de poezii didactice, proverbe și cuvinte înțelepte.

b) Clasa a șasea:

Aici aflăm piese de conținut moral, ca: Dumnezeu atotputernic, nu cărțiți asupra Provedinței, hoțul prins, Cuvintele științei scripturi, dobânda, datoria și capitalul, puterea virtuții, onorați pe cei bătrâni, zidul ceresc, mincinosul, rugăciunea resplata binefacerei, ingerul morții, iubirea deapropelui, — tot atâtea piese, cari contribuie la dezvoltarea sentimentelor nobile; iar pentru întărirea în credință, sunt piesele: servitorul credincios, credincios până la moarte.

Pentru buna înțelegere, contribuie piezele: »Unirea e putere, sfat părintesc, pleacă-te băiete, soarele și vântul, vecinii împăcați«.

Pentru a-i face pe băieți diligenți și mai cu grijă, sunt piezele: Despre lenevire, cutia făcătoare de minuni, rezultatul muncii; iar pentru combaterea beției: Urmările beției, și pentru îndemnarea tinerimei la măiestrie, servește pieza: Măiestria este plug de aur.

Pentru ridicarea autorității statului învățătoresc este pieza: Binefăcătorii omenimei.

Din igienă, sunt piezele ca: In ce loc să zidim case, avuția cea mai scumpă, condițiunile unei bune locuințe, aranjarea locuinței, aerizarea și curățirea locuinței.

Din naturală: Tarandul, cămila, elefantul, vulturul, chitul, petrolul, plante vindecătoare, plante veninoase, trestia de zahar, tufa de bumbac, arborale de cafea.

Din Geografie: Cristofor Columb, răutatea oamenilor, pământul sfânt, pajura Ungariei, ținuturile polare; iar din istorie: Domnia Turcilor în Ungaria, Stefan Dobó, Eugen de Savoya, Iosif al II-lea.

Din Economie: Stropirea viei, gunoarea viei, îngrijirea pomilor, îmbunătățirea soiurilor galițelor, clocirea galițelor, îngrijirea bujiilor de vin.

Pe lângă acestea, printre bucițele de lectură se află și poezii didactice și proverbe foarte instructive.

Reprivind deci toate aceste materii bine ordinate, fiecare își poate face o idee clară, despre valoarea necontestabilă a acestor scrieri didactice, cari au mai mult în vedere cultura inimii, formarea caracterului, adică învățământ curat educativ — asta scoposește autorul, prin cărțile sale de cetire.

Idea moralității, a iubirii de adevăr, a onestității, ș. a. autorul a îmbrăcat-o în o haină plăcută copiilor și accesibilă priceperii lor.

Limbajul e ușor, curat și atrăgător; iar prezentarea exterioară și formatul cărților sunt potrivite.

Tiparul e curat, iar prețul destul de modest.

Considerând în fine, că și ilustrațiunile ridică mult valoarea cărților, îmi iau voe a recomandă cu toată căldura scrierile confratelui Vuia, tuturor colegilor respective dnlor învățători ai școlilor noastre populare, spre a le introduce în școală. Sara-vale, la 31 August 1906.

NOUTĂȚI.

ARAD, 1 Octomvrie 1906.

— **Cura miraculoasă dr. Opre.** Sub acest titlu ziarele maghiare locale aduc scrisori de recunoștință dela mai mulți bolnavi gravi cari s'au vindecat complect ori simt deosebită ușurare în urma curei de apă urmată după prescripțiile dlui dr. Opre, în al cărui stabiliment de hidroterapie într'adevăr urmează a se trata o mulțime de bolnavi. Indeosebi intelectuali mulți și cu nervii slăbiți, pentru-că mai ales acestora în scurt timp tratamentul lui dr. Opre urmează a-i vindeca.

Vom reveni.

— **Din Oradia-Mare ni se scrie:** Aici în Oradie numărul iuriștilor români e ca nici-odată de mare. Cu atât mai mulți sunt și maghiaronii. Amintesc dintre ei pe cei cari sunt susținuți de instituțiile românești. Așa d. e. Pelle anul III. stipendist al unei fundații gr-cat. din Lugos neagă că e Român, de noi își bate joc, și culmea, a fost ales vice-președinte la cercul de lectură al iuriștilor maghiari.

Al 2-lea e Pescariu, iurist an I, din Csaba, stipendist al fundațiunii Gozdu.

Brau, Huț, Petran, cari — împreună cu cei dinainte — încontra deciziunii luate de noi, ca la alegerile academice să fim pasivi, au purtat pană, demonstrativ votând cu »patrioții. Mai e de spus, că aceștia nu convin cu noi, la biserică nu merg — asta le impune însă regulamentul fundațiunii — ci toată ziua se dau în coate cu iuriștii unguri prin cele cafenele.

— **Bătaie la plecarea prințului George.** Din Atena se anunță, că prințul George a plecat din Canea pe bordul cuirasatului grec »Psarra«. Numeroși cretani armați au încercat a-i impede ca plecarea. Trupele internaționale intervenind au tras focuri. Cretanii au răspuns cu focuri. Doi inși au fost uciși, mai mulți răniți. Populațiunea a aclamat cu căldură pe prinț.

— **In loc de pâine — moarte.** În părțile bihorene zălnic se răresc brațele vângoase; căci în urma sărăciei trebuie să plece în America, unde să-și câștige pâine de toate zilele. Din comuna Hodiș au plecat până acum 20 de inși, cari ademenesc și pe alții. Astfel a plecat și Ion Buciuman. El însă n'a avut norocul să ajungă pe pământul uscat din lumea nouă, căci a murit pe drum.

Acasă i-a rămas soția și trei copilași, cari se luptă acum cu cea mai mare mizerie.

— **Aradul oraș creștin?** Noi cari locuim aici, așa știm. Un străin însă, care a petrecut Sâmbătă în acest oraș, și-a făcut altă părere.

Fiind »ziua lungă« la Jidani, prăvăliile erau aproape toate închise, iar pe stradă furnicau tot fii de a lui Istrail cu nasul aquilean.

— **Alegere de preot.** Marți a fost alegere de preot în comuna Mizieș din Bihor. A fost ales teologul Florian Goina, tinăr cu bune pregătiri. E însă din cale afară regretabil, că tot mai sunt oameni cari abuzează de sfințenia constituției noastre bisericesti și recurg la mijloace corumpătoare în loc să se purceadă pe cale cinstită.

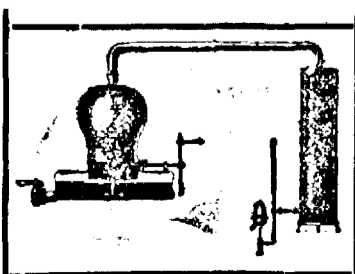
— **Contra profesorilor dela gimnaziul din Beiuș** cari au luat parte la festivalul din București, pre cum se știe, s'a purces cercetare disciplinară. Profesorii invinuiți au înaintat prodi-dictoratului o declarațiune justă, din care reese lămurit, că profesorii n'au avut nici un rol politic, și nici n'au făcut demonstrație contra ideii de stat maghiar.

— **Rectificare.** Raportul primit despre sfințirea bisericii din Topa-de-sus îl întregim cu următoarele: »Di protopop Ilie Moga a toastat pentru arhierul nostru Ioan I. Papp, care cu o deosebită dragoste poartă grije de turma lui concrezută.»

Nagy Pál,

măestru căldărar în Budapesta

●●● V. Váci-ut, nr. 64. ●●●

Căldări și recuzite de aramă roșie pentru ferberea spiritului, cognac, licher, comină și drojde.

Pregătirea verigelor (catene) de fer. Mare magazin stabil pentru aranjamente de băi (scalde). Aranjază și prevede cu cele trebuincioase tot felul de fabrici. Vase de aramă pentru hoteluri și restaurante; pentru ferbere de cafea; căldări pentru spălat și pentru vatra focului (sparchet) în cuină. Raporturi și cinctură cu prețuri foarte moderate.

— **Statistica întâmpărilor din Rusia.** Ziarul «Cseznowsky Dnevnik» a compus statistica întâmplărilor din Rusia în cele două săptămâni din urmă:

Au aprins și jefuit 95 de moșii, în 12 locuri sămănăturile au fost dripite, au omorât 6 proprietari mari, 15 țărani, 159 răniți. Numărul deținuților e necunoscut.

În luptele revoluționare au fost omorâți 12 polițiști, 4 jandarmi, 12 soldați, 3 ofițeri, 1 președinte de tribunal. În lupta pentru restabilirea ordinii jandarmii și miliția au omorât 500 de oameni, au fost prinși 10 membri ai Dumei, 315 agitatori și muncitori. Au închis 6 laboratoare, 6 tipografii, 25 magazine de bombe. Au fost decapitați 7 revoluționari, 17 au fost judecați la moarte, au sîstat 18 ziare, au jefuit 42 biserici, 12 mănăstiri, 4 trenuri. Bine înțeles aceasta statistică nu-i completă.

— **Scandal provocat de ziariști.** Se scrie că eleganta cafenea Aragno din Roma, unde se întrunesc deputații, scriitorii, artiștii etc., în zilele trecute a fost scena unui scandal nemai pomenit.

Înainte de acest scandal avusese un duel între Tommaso Monicelli, colaboratorul socialistului «Aranti» și Vettori, colaboratorul ziarului Mattino din Milano. După ce în ziua primă s'au dueltat fără nici un rezultat, au continuat și a doua zi duelul și ambii au rămas răniți. A doua zi după dud «Aranti», a atacat din nou ziarul din Neapole și a scris lucruri supărătoare mai ales despre Borgese, un redactor al acestui ziar.

Deoarece Borgese și așa era în drum spre Milano, se opri la Roma, pentru ca să-și ia satisfacție.

La orele două când cafeneaua Aragno e plină de lume, Borgese se nființă, merse direct la masa ziaristilor și întrebă care e ziaristul Monicelli. Acesta se sculă în picioare, atunci Borgese îndreptă asupra lui o lovitură de baston, care însă nemerii spatele vecinului lui Monicelli, care tocmai se sculase în picioare. Așa se ncinse o bătaie cu scaune, mese și sticlării, toți oaspeții plecară din cafenea fără să plătească, și numai poliția putu să despartă pe ziaristii infuriați.

Borgese se alese cu mai multe tăieturi la cap și la artera mînei drepte. Comisarul poliției i-a dus pe amândoi la secție, iar de aici Monicelli se duse acasă ear Borgese se duse în cafeneaua San Giacomo. Ambii adversari și-au intentat proces, iar al treilea proces l'a intentat proprietarul cafenelei pentru pagubele ce li-a avut; iar el le prețuește la 300 lire.

— **San-Francisco,** orașul american, ce-a fost pustiit atât de îngrozitor de un puternic cutremur de pământ iarăși începe să fie clădit, frumos, tot cum fusese. Lucrul însă merge greu, căci pentru clădire muncitorii cer plată îngrozitor de mare. Așa zidarii câte 7—10 dolari la zi, adecă 35—40 coroane. Oamenii prefer deci mai bucuros să locuiască și mai departe în colibe și case din lemn.

— **Cutremur de pământ.** După o telegramă din New-York se vestește că în orașul Iuan din Portoriko a fost două cutremurări de pământ, puternice. O panică grozavă domnește între locuitorii.

— **Mulțumită publică.** Pe seama bisericii gr. or. române nou edificate din parochia Topa de sus, tractul Beiușului, au binevoit a dona următorii: din Insbruck (Tirol) preastimata doamnă soția dlui Iosif Ruscha, căpitan ces. reg. pentru prestol un măsaie frumos cusut și alte obiecte în preț de 60 cor. Din Budapesta dela dl Ioan Papp, preot militar un chivot o icoană a S. Treimi și alte obiecte în preț de 100 cor. Din Topa de sus dela d-na Maria Giordan 100 cor. Văduva lui Nistor Flore 40 cor., Pașcu David, jude com. 20 cor., Teodor Zgird 10 cor., Ioan Ban Gavrilă 10 cor., Andreiu Marcuș 10 cor., Iuan Dume 10 cor. Din Buroia: Eva Vesa văd. lui Gavrilă Popa, în bani 10 cor., o masă cu

măsărită și lumini în preț de 20 cor., Ana Husău 10 cor. Din Corbești: Florea Blaga, jude com. 20 cor., Iuan Blaga 4 cor.

La toți abești binefăcători, precum și la ceice nu i-am înșirat aici cari au contribuit la sionul nostru și pe astă cale respectuoasa noastră mulțămită le exprimăm, și rugăm pe prea bunul Dumnezeu ca din bunătățile vistierilor sale tuturor dăruitorilor să le răsplătească.

Mai aducem mulțămită măestrilor lemnari și zidari Melentie Poenar și Ioan Bura din Beiuș, pentru sârguința desvoltată cu edificarea bisericii spre mulțămirea tuturor, asemenea epitropului Teodor David pentru osteneala ce a prestat sub durata edificării bisericii noastre. *Topa-de-sus*, 4/17 Septemvrie, 1906. Pentru comitetul parochial: *Vasiliu Papp*, preot gr.-or. rom.

— **In esclusiva magazină a fabricii de pânuri au sosit noutățile de toamnă.** O întregă uniformă de haine bărbătești 3 metri pânură de lână fl. 3.90, 4.45, 5.40, 6.60, 7.95.

În provință trimitem mustre. Pentru un pardesiu ori palton 2.20 cmt. fl. 6.60—7.50.

Peptare după moda franceză în prețurile cele mai convenabile.

Pentru copii se capătă remășițe. Cu stimă: **Leichner és Fleischer** magazinul fabricii de pânuri în *Arad*, Szabadságtér 17.

— **Wolf J.**, pantofar de ghete femeiești și bărbătești *Arad*, strada Weitzer (palatul minorităților).

— Atragem atențiunea onoratului public asupra anunțului alui *H. Zeidner*.

— Atragem atențiunea asupra anunțului alui *Frankl József*.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 28 Septemvrie

INCHEEREA LA 12 ORE :

Grâu pe Oct. 1906 (100—clgr.)	7.20 — 7.21
Secară pe Octomvrie	6.16 — 6.17
Orz pe Octomvrie	6.91 — 6.92
Cucuruz pe Iulie	6.63 — 6.64
Cucuruz pe 1907	5.08 — 5.09
Grâu pe Aprilie 1907	7.53 — 7.54

INCHEEREA LA 5 ORE :

Grâu pe Octomvrie 1906	7.17 — 7.18
Grâu pe Aprilie 1907	7.49 — 7.50
Secară pe Octomvrie	6.16 — 6.17
Ovăs pe Octomvrie	6.86 — 6.87
Cucuruz pe Iulie	6.49 — 6.50
Cucuruz pe 1907	5.07 — 5.08

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greutate peste 400 kgr. 112—113 fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 kgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 kgr. 119—120 fil.; calitate sârbească: gre-părechea peste 260 kgr. 122—123 fil.; mijlocii părechei. 250—260 kgr. greutate 126—127 fil. Ușori până la 240 kgr. 116—118 fil.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut și se află de vânzare la tipografia «Buciumul Român» Galați, România următoarele cărți:

1. Elemente de instrucție civică, drept și economie politică lucrare după programa în vigoare, pentru clasa a IV-a secundară de M. N. Pacu, doctor în drept, profesor, avocat. Prețul 2 lei 50 bani.

2. Elementele de morală creștină alcătuire după programa în vigoare pentru uzul școalelor secundare de Moise N. Pacu, profesor la liceul din Galați și avocat. Prețul 2 lei.

Redactor responsabil: Sever Bocu.

Editor proprietar: George Nichin.

Nu-s bani aruncați

ci hotărît e capital ce fructifică aceea ce dai pentru Emulziunea lui Scott, căci sănătatea cea bună, plină de putere, e mai mult vrednică decât o avere. Emulziunea lui Scott conține cel mai bun oleiu de știucă din Norvegia, și numai calitatea aceasta se folosește la pregătirea Emulziunii lui Scott. Procedura proprie de pregătire alui Scott e întemeiată pe praxă și studii de 30 de ani. Acest leac are putere extraordinară și acolo unde trebuie să vindece sau să pustiască urmările unei boale, are efect repede și sigur. Cu oleiul comun de pește nu se poate nici pe departe acel succes sigur și favorabil ca cu Emulziunea lui Scott.

Semnul, că Emulsiunea lui Scott e veritabilă este breveta: «un om, care poartă în spate o știucă mare».

Cu provocare la foaia aceasta și trimițându-se 75 fileri taxă de timbru trimite franco un model.

Dr. BUDAI EMIL, «Városi Gyógyszertár»

BUDAPEST, IV. Váci utca 34—50.

Prețul unui flacon original G. 2-50

Se află în fie-care apotecă.

A apărut și se află de vânzare la administrația «Tribunei»

Românii din Bosnia și Herțegovina în trecut și prezent.

Comunicări făcute «Academiei Române» în ședința din 19 Noemvrie 1904. Adăugate și întregite de Isidor Ieșan.

Se poate căpăta cu prețul de 1 C. 10 f.

Plus 10 fileri porto.

Vindere de lemne de brad.

Comunele Seliște Găliș și Tilișca au primit cu ordinul m. Nrul: 32885. I—A—2. îndreptățirea de a vinde, în brădetul dela Piatra-Albă lemnele de brad pe un teritoriu de 1057.5 jughere cat. prin tăiere, — iar pe un teritoriu de 714.7 jughere cat. prin rărare.

Negustorii de lemne, care se interesează de vânzarea de pari pot lua acele părți în privire în lunile Oct. și Nov. a. c. până ce ține timpul favorabil.

Pentru deslușiri îndrumări se poate adresa la primăriele comunelor interesate, respective la curatorul de cerc r. ung. silvanal în Seliște.

Seliște, în 25 Septemvrie 1906.

Primpretoșul cercului.

ANUNȚ.

În comuna fruntașă Cacova (Krássószörény) lângă Oravița se caută un barbier român. Respectivul se asigură în sprijinul inteligenței din loc și se face atent asupra împrejurării că în această comună se țin atât târguri de țară cât și târguri mari de săptămână.

Informațiuni dă Tema Iova din Cacova.

INSTRUMENTE NECESARE LA O RICE ECONOMIE.

o o o o „Ciururi-Kalmár“ adevărate și mașini pentru curățirea sămânțelor de trifoiu. o o o

Cele mai renumite în toată țara și cele mai ieftine și de construcția cea mai bună.

Fabricăm din materia de prima calitate din patrie în diferite mărimi, în diferite construcții, corespunzătoare tuturor cerințelor economice, mașini pentru curățirea grânelor, ciururi de pleavă, mănate cu mâna ori cu motor. Rugăm să cereți catalog gratuit despre noutățile noastre de un an. La ori ce cerință răspundem prompt și fără nici o plată.

FABRICA DE MAȘINI DE GRÂNE alui KALMÁR ZS. ȘI SOTUL HÓDMEZŐ-VASARHELY.

Numărul Telefonului 69.

În Aind premiat ca premiul mare de aur. Titlu în caz urgent: KALMAR-rostagyár.

Numărul Telefonului 69

Librăria editoare H. ZEIDNER Braşov (Brassó).

FONDAT ÎN 1867.

FONDAT ÎN 1867.

Cele mai bune cărți pentru școlile populare

cari sunt răspândite în mai multe ediții și cu cari s'au obținut în tot locul cele mai bune rezultate în învățământ sunt următoarele:

Abcdarul ilustrat I-a carte a copiilor de St. C. Alexandru, legat Cor. —40
Abcdar nou ilustrat pentru școlile primare de ambele sexe, de D. Dogariu. Partea I., legată —30 fil., Partea II., leg. Cor. —36
Carte de cetire ilustrată pentru școl. primare de G. Zaharia. Partea I. legată —48 fil., II., leg. Cor. —56
Cartea copiilor ilustrată de St. C. Alexandru, pentru cl. 2 primară, legată Cor. 1.—, broș. —80
Carte de cetire pentru anii din urmă ale școlilor populare și de repetițiune, de D. Dogariu și N. Pilfia, broșată Cor. 1.—, leg. Cor. 1:30
Abcdar maghiar întâia carte pentru deprinderea limbei maghiare în școal. pop de Fr. Koós și Vasile Goldiș, Ed. V., leg. Cor. —40
A doua carte pentru deprinderea limbei maghiare, de Fr. Koós și V. Goldiș, Ediția II., legată Cor. —50
Manual de limba germană pentru școlile populare, de I. Dorca, legat Cor. —60
Aritmetica de E. F. Lurtz, pentru școal. populare, traduse de un învățator. Partea I., numerii 1—100, broșat Cor. —40 — Partea II., numerii dela 1—1000, ediț. 2, broșat Cor. —70 — Partea III. Frațiunile comune și decimale practica italiană, ect., br. Cor. 1.— — Partea IV. Raporturi, proporțiuni, regulile de 3 simplă și compusă, ect. broșat Cor. 1:80
Aritmetica de D. Dogariu, cu numeri întregi, ediția 2, broșată Cor. —60
Aritmetica pentru anii din urmă ai școlii populare primare, de I. Dariu, broșată Cor. —90
Geografia Ungariei de Dr. Nic. Pop și Vasile Goldiș. Elemente din geografia generală pentru școlile populare Ed. IX., cu harta Ungariei colorată broș. —60; cu harta neagră broș. Cor. —50
Istoria Ungariei și elemente din istoria generală pentru școlile populare, de Dr. Nic. Pop și N. Pilfia. Ediția X., cu ilustrațiuni, broșată Cor. —40
Istoria Ungariei în legătură cu istoria universală, pentru școlile populare de S. Moldovan, broșat Cor. —40
Elemente din constituția patriei sau drepturile și datorințele cetățenești pentru școlile populare de Vasile Goldiș, Ediția II., legată Cor. —40
Fizica pentru școlile populare cu multe ilustrațiuni, de D. Făgărășanu, broșată Cor. —60
Elemente de fizică pentru școlile populare, de I. Dariu, Ediția V., legată Cor. —70
Economia câmpului și grădinăritul de G. Moian, broșată Cor. —50, legată Cor. —60
Elemente de muzica vocală pentru școlile populare, de N. Stoicovici, broș. Cor. —50
Colecțiune de cântece și cântări bisericești pe note, pentru școlile populare, de N. Stoicoviciu. Partea I., broșat Cor. —50

Cărți auxiliare pentru școlile primare.

Conductor la aplicarea noului Abcdar, ilustrat, de D. Dogariu, broș. Cor. —24

Dicționar portativ român-german-maghiar, de H. Schlandt, broș. Cor. —20 — Ediția întreagă: român-german-maghiar, german-maghiar-român, maghiar-german-român, broșat Cor. —60, în pânză legat Cor. —80
Micul Cântăreț în biserică sau răspunsurile dela Sta Liturgie de I. Dariu, ediț. II., broșată Cor. —16
Micul rugătoriu în școală și acasă de I. Dariu, broșată Cor. —16
Cântece de trozi la Nașterea Domnului împreună cu câteva cânturi naționale, broșată Cor. —20
Epistole a Domnului Isus Hristos ce a trimis'o D-zeu din Cer, broș. Cor. —12 legată Cor. —20
Visul Născătoarei de D-zeu împreună cu rug. pentru tot creștinul, br. Cor. —12 legată Cor. —20
Sonorul sau frumos răsunătoarele plânso-cânturi la Mormântul Domnului de G. Ucenescu. Ediția IV., broș. Cor. —24
Versurile Nașterii Domnului nostru Isus Hristos. Ediția IV., broșată Cor. —12

Căiete de desen, pentru școlile primare și civile.

Caiet de desen pentru școlile populare și civile de A. Lukáts. Caietul I. cu 50 de modele. Caietul II., cu 40 de modele. Caietul III., cu 25 de modele, caietul a Cor. —20
Caiet de desen pentru școlile de fete. Ediția 2-a Cor. —30
Modele pentru caligrafia română în școlile primare după sistemul prof. gimn. A. Lukáts, de și I. Dariu Cor. —20
Caiet de exerciții caligrafic cu diagonale Nr. 1 și 2 Cor. —06
Modele pentru caligr. maghiară și germană Cor. —24

Căiete de probă stau la dispoziție.

Manuale pentru școlile medii

(gimnaziale, reale și școlile civile de fete).
Carte de cetire, pentru clasa I și II gimn. și reală, seminare, pedagogice și școal. super. de fete, de Ioan Popea, revid. de Dr. Constantin Lacea, edit. V., legat în pânză Cor. 2:40
Gramatica limbei române, pentru cl. I și II gimn. etc. de N. Bogdan, broș. Cor. 2.—, legat Cor. 2:40
Curs sistem. de gramatica limbei române întocmit pentru școal. secundare, după cele mai nouă recerințe ale instrucțiunii de N. Pilfia, revizuit de Nic. Sulică, prof. gimn. Ediția IV., volumul I. (Etimologia) Broșat Cor. 1:80
Curs de limba maghiară pentru școal. gimn. etc. prelucrată după Toepler de P. Budiu, prof. gimn., broșat Cor. 1:80, legat în pânză Cor. 2:20
Manual de limba maghiară, pentru clasa I-ă gimn. etc. de N. Bogdan, prof. gimn., broșat Cor. 1.—, cartonat Cor. 1:20; pentru clasa II-a broșat Cor. 1.—; pentru cl. III-a broșat Cor. 1:50; pentru cl. IV-a broșat Cor. 1:80, cart. Cor. 2.—
Gramatica elementară a limbei germane, cu deprinderi de tradus germane și române, vârînte printre regulile și cu vocabulele de I. Maxim, prelucrată de N. Pilfia, broșat Cor. 2.—
Sintaxa limbei germane, întocmită pentru cl. super. ale școal. medii de N. Pilfia, broșat Cor. 1:60

Gramatica latină pentru cl. I și II-a gimn., prelucrată după sistemul lui H. Perthes, de P. Budiu, Iosif și A. Bârseanu, broșat Cor. —70
Carte de cetire latină, pentru cl. I-ă gimn. de P. Budiu, Iosif și A. Bârseanu, cu vocabular, broșat Cor. 2.—; pentru cl. II-a gimn. cu vocabular, broșat 2:40
Esplicări la cărțile de limba latină, pentru cl. I și II-a gimn., de P. Budiu, Iosif și A. Bârseanu, broșat Cor. 1:20
Sintaxa limbei latine, pentru cl. III și IV gimn. de V. Goldiș, prof. în pens. broșat Cor. 2:80
Gramatica limbei elenice, de Curtius—Iosif, broșat Cor. 5.—
Curs complet de limba franceză, de A. Vlaicu, metoda I. Fetter. Partea I și II, broșat 2:40; partea III Cor. 2:40; partea IV Cor. 2:80
Grammaire française, de A. Vlaicu, broșat Cor. 1:20
Geografie, pentru școlile medii, după D. Laky, de D. Făgărășanu și S. Moldovan. Tom. I. Regatul Ungariei, ediția 2-a, ilustr., legat Cor. 2.—
Geografia, pentru școal. medii, după D. Laky, de D. Făgărășanu și A. Bârseanu. Tomul II. Europa fără de reg. Mării-Mediter, broșat Cor. 1.— — Tomul III. Asia, Africa, Australia și America Cor. 2.—
Curs elementar de botanică și zoologie, pentru cl. inferioare etc., de G. Chelariu, partea II-a, broșat Cor. 2.—
Istoria universală, pentru școlile secundare de V. Goldiș. Volumul I. Evul vechiu, broșat Cor. 2.—
Aritmetica, de F. E. Lurtz. Partea III, fracțiunile comune și decimale, practica italiană, regula de trei simplă și compusă etc., broșat Cor. 1.— — Partea IV. Raporturi, proporțiuni, calcul societății și câteva alegațiuni. Terminul mediu. interesele compuse, circulaarea facturilor, scontului, a hârtiilor de stat, a acțiilor. Purtarea și inducerea contului curent, contabilitatea industrială etc., broșat Cor. 1:80, legat în pânză 2:20

Cărți auxiliare și diverse.

Dicționar german-român, ptu școală și conversațiune, de Th. Alexi. 5-a ediție, broșat Cor. 3:60 — **român-german**, 2-a ediție, prelucrată și complectată. S'a aplicat în parte ortografia Academiei Române dela 1904, exclusiv cea mai nouă ortografie germană, broșat Cor. 4:50 Amândouă părțile legată într'un volum elegant în piele Cor. 10.—
Caractere morale, exemple și sentințe de Ioan Popea, prof., broșat Cor. 2.—
Incerări în literatură, de I. A. Lăpdat, broșat Cor. —50
Despre metrii în poeziile lirice a lui Horațiu, de I. Lengeru Cor. —50
Instrucțiuni populare, despre dăruințele și drepturile de dare, de W. Niemandz, broșat Cor. 1:20
Bucătăreasa națională, carte de bucate cu 1465 de rețete, de I. C. Hînjescu, broșat Cor. 1:60
Păvăntile mult cercatei Griselde, istorioară morală prea interesantă, de Hînjescu, broșat Cor. —16

Cataloge care vor apărea în curând se trimit franco în tot locul.

Toate cărțile de școală sunt aprobate de Inaltul Minister r.-ung. de culte sau de prea Venerabile Consistoare!

Învățători, librari și vânzători primesc rabat.

Toate aceste cărți se pot procura dela Librăria H. ZEIDNER, Braşov (Brassó).

Mare magazin de specialități din Paris.

Mare magazin de specialități din Paris.

Mare magazin de specialități din Paris.

NOU

Aduc la cunoștința On. public, că
am deschis mare deposit

de instrumente medicale, legători, pentru vătămări, fâșii de legat pânțele, suspensorii, precum și articli optici, ca: ochelari pentru teatru și tabere .. .. militare și tot felul de ochelari .. ..

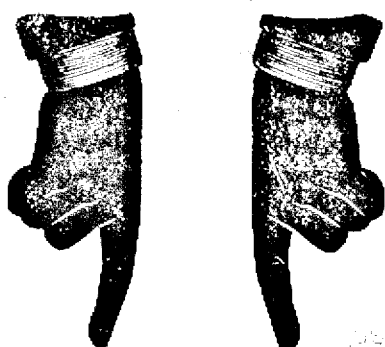
în ARAD, piața Andrássy Nr. 22.

Se roagă pentru binevoitorul sprijin cu stimă:

Deutsch Mihály.

NOU

Mare magazin de specialități din Paris.

Nu mai este boală de porci

dacă vei comanda vestitul praful de nutreț din Seghedin.

Promovează apetitul porcilor, le curăță mafele, prin ce capătă sânge proaspăt și curat, promovează de tot îngrășatul, după folosința porcii nu se mai îmbolnăvesc.

PREȚUL unei cutii 50 fl. și 1 cor. La comanda mai mari mai ieftin. Revanzătorii au scământat la preț.

Se poate procura exclusiv la

Zenke Zoltán, Szeged.

Nu mai este incuietură de șezut!

S'a gătat cu durerea de stomacul și cu lipsa de apetit, dacă vei comanda preparatul meu de licor din plante ce întărește stomacul:

Barátital.

O sticlă familiară mare 4 coroane; 10 sticle mici 5 coroane; 1 sticlă 80 fleri.

Preparator: ZENKE ZOLTÁN, SZEGED.

De oarece contra perturbărilor de stomac și contra lipsei de apetit numai beutura D'Tail 'Barátital' mi-a folosit, mă rog a-mi trimite cât mai curând 100 sticle cu rambursă.

Törökszentmiklós, 5 Noembrie 1905.

Garami Zsigmond, dir. la școala civilă.

Raderea de prisos!

Cine voește se economisească banii, cine voește se cruțe timpul, cine nu voește se fie espus la vre-o boală de piele, acela se rade

cu „RASOL“

sănătos! plăcut! ieftin!

Un kilogram cu care se poate rade de 30 de ori, 2-40 Cor. In provincie 3. Cor. plătindu-se înainte, se trimite gratuit. Cu mandat postal mai scump cu 20 fl. Pregătește și trimite

„RASOL“ Vegyiipar Vállalat
Budapest, VI. ker., Váci-körút 55.

Arad, Farmacia G. Földes Kelemen.

— Vanzatorilor da concesiune. —

Cel mai bun mijloc pentru stărpirea părului

„RASOLIN“-ul foarte recomandat damelor,

Prețul unui borcan 2 Cor. in provincie 2-50 Cor., pe lângă trimiterea sumei, franco cu mandat postal e mai scump cu 20 fl. Unii o o o o cul pregătitor o o o o

„RASOL“ Vegyiipar Vállalat
Budapest, VI. ker., Váci-körút 55.

Magazin: Farm. Török József, Király-u. 12

Arad, Farmacia G. Földes Kelemen.

Doamnelor!

Prăvălia mea din strada Deák Ferencz nr. 30 **am strămutat-o tot în aceeași stradă în celalalt șir de casă nr. 2**, lângă hotelul »Vass«. Cer încrederea onorațiilor doamne și pe mai departe. La mine se pregătesc corsete după modă și toate cele trebuincioase pentru a da unei femei o talie frumoasă și elegantă.

Cei din provincie, pot cere îndrumări.

Cu toată stimă

Pilcz Irma, Arad
Deák Ferencz-u. 2.

Daca suferi de reumă și receală, nu căuta alt medicament ci cumpără o sticlă de **spirt de reumă de Dr. Flesch** care vindecă reuma, răceala, durerea de mâni, picioare, spate și șele, slăbirea mânilor și picioarelor, durerile iscate din bătaie, sforțări, sclintiri și umflăturile, mai în grabă de cât ori-ce alt medicament. Influența se poate vedea în timpul cel mai scurt, chiar și la morburile vechi la cari n'a folosit nici scaldă nici alt medicament. Se poate căpăta la inventatorul și la pregătitorul lui .. ..

Dr. Flesch Emil apotecar la »Magyar Kironagyőr, Baros-ut Nr. 24, și în Budapesta, magazinul prim in apotecile lui Török József Budapest, VI., Király-u. 12 și Andrássy-ut 26.

O sticlă de 1 1/2 delitre 2 cor. La o folosire mai îndelungată, pentru o sticlă »familiară« prețul 5 cor., din care 2 sau 3 la dispoziție le trimitem pe lângă ramburs postal.

Cel mai mare galonar de mobile și podoabe femeiești din țară.

Fabrică de fireturi de mobile, galoane,

crepuri, crețuri, fireturi de perdele și draperii, ciucuri, tivituri de covoare, nasturi de plapomă, rose, rețele de pat, galoane și ciucuri pentru care funebre:

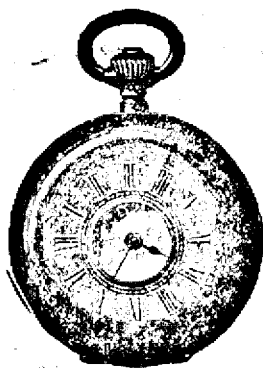
FRANKEL JAKAB
SZEGED

STABILIMENTUL DE INDUSTRIE: IPAR-UTCZA 1.

SERVICIU REPEDE, PROMT ȘI IEFTIN!

INDUSTRIA NAȚIONALĂ!

Sa sprijinim industria națională!

CELE MAI BUNE OROLOAGE

cele mai solide și cele mai după moda **juvaiericale** atât pe bani gata cât și

IN RATE

pe lângă chezășie de 10 ani și prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria:

Brauswetter János
orologier — Szeged.

Se trimite CATALOGUE cu 2000 chipuri în cinste și gratuit.

Correspondențele să se facă în cât se poate în limba maghiară, germană sau franceză.

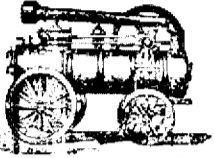
ZIKMUND & COMP.

Fabrică de mașini și turnătorie de fier — în UJVIDEK.

Recomandă tot felul de mașini de economie, dar mai ales mașinile sale brevetate, premiate la cele mai multe expoziții:

de semănat sistem „COLUMBUS-DRILL”
și **motoarele sale** cu gaz, petrol și benzin.

Recomandă mașinile sale

de trecut cu benzin și aburi, pluguri și
tot felul de mașini agricole mari
și mici.

Aranjament de mori după sistemul cel mai nou.

Trimitem preț-curente ilustrate gratis și franco.

Premiat la ex poziția dela 1906 din Budapesta.

NÁDOR TÓDOR

parchete, mozaic, lac, curățitor de praf

ARAD, Edelspacher-utca nr. 6a. (Casa proprie.)

Recomandă **lacul său pentru parchete**, inventată de el însuși și întrebuințată de ani de zile, care s-a deosebit nu numai prin culoarea sa frumoasă și trainică, dar și prin ușoara lui aplicare. Înainte de întrebuințare dăm bucuros oricui instrucții asupra întrebuințării. Primește lăchirarea parchetelor pentru a-le feri de praf în prețurile cele mai avantajoase atât aici în localitate, cât și în provincie. O încercare va convinge pe oricine că fabricatul arădan alui Nádor Tódor este superior celui din străinătate.

Prețul lacului lui Nádor este de 2 cor. 90 bani. Vanzătorii en gros vor avea reduceri. Perilele trebuitoare să vind cu prețurile cele mai avantajoase.

TISLER VAZUL pavagiu

Arad, strada Radnai 24

primește orice muncă de pavare

apoi

fac plăci de beton, canaluri de beton fundamente pentru uscarea pereților umezi, primesc orice construcții de pământ în condițiile cele mai avantajoase și în prețurile cele mai ieftine.

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. public, că am cumpărat

negustoria de ghetă

din loc Strada Forray a lui Végh Gyula, care o voi conduce eu însumi.

Timpul mai îndelungat petrecut în bransa aceasta mă face să cred, că voi servi P. T. public atât în lucrări nouă, cât și în reparaturi foarte bune și cu prețuri moderate.

Recomandându-mă atenției P. T. public, așteptând comanda prețioasă sunt cu deplin respect

HAISER GYÖRGY

pantofar

ARAD, Forray-utca.**Ifj. Kopetkó Károly**

CASĂ DE MARFĂ

PENTRU MODA DE BĂRBAȚI ȘI FEMEI

— ARAD —

Strada bisericii — palatul Minorităților.

Telefon local și pentru comitat nr. 477.

Isvorul cel mai ieftin de târguit.

Își recomandă magazinul său bogat provăzut cu tot felul de

stofe tesute pentru costume de dame după moda cea mai nouă negre și în color.

Daruri gata pentru mirese, pentru juni și fete.**Mare asortiment pentru reverenzi și faloane preoțești.**

● Mustre în loc și provință trimit gratis. ●

Am onoare a aduce la cunoștința onorabilului public, că în 15 a lunii curente

în str. Tabajdy Károly nr. 1

am deschis

Prăvălie de confecție

de haine pentru copii și fete.

Cerând sprijinul onorabilului public, rămân

cu deosebită stimă:

KAUPERT IRMA.

Nu este mai frumos cadou ca Gramophonul lui Tóth József.

Se poate căpăta cu 6 pieze clasice, deja cu 12 fl. 50 cr.

Gramophonul e cea mai minunată invențiune. Să nu se confunde cu mașinările Phonograf de demult și învechite. Gramophonul suplinește teatre și concerte, pentru că prin el putem asculta acasă în familie pe cei mai vestiți artiști și artiște, muzici militare și tarafe țigănești, ba putem chiar și juca la ele — Asortiment urieș de coruri de dame și bărbați, *cupleturi, monologuri, instrumente de muzică în solo, tambură și plăci duple pentru orchestre militare și tarafe țigănești.* Cel mai ieftin depon de procurat pentru *Gramophone* și *automata*, și tot felul de *muzicalii* și *plăci*. Mare magazin de *plăci* cu cele mai *noui pieze românești*.

Tóth József marele neguțător de Gramophone în **Szeged** Könyök-utca 3.

Plăci folosite le schimb cu alte noi. — Corespondență în toate limbele. Catalog ilustrat gratis și franco.

Distinsă la expoziția milenară în 1896.

Fabrică de perii a lui

Oblát Lajos

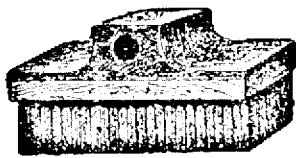
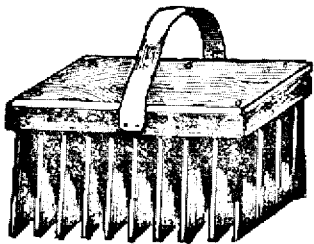
Budapest, VII., Damjanich-utca 7.

Fabrichează tot felul de perii, precum: de oțel, aramă și din coame de rîmători.

Corespondență în limba maghiară, germană și franceză.

TELEFON 39-01.

Catalog gratis și franco.

Arangeamente de luminat Acetylen

cu baterie independentă, cu aparatul brevetat „Lux“. Desvoltătoare fără manuire, automate, sistem cu carbid .. în apă fără orice primejdie. ..

Arangeamente de lumină electrică și de transmisiuni.

Specialitate: Baterii mici independente (Eletrogene) pentru orașe, castele, hoteluri, mori și case private. Manuire nu este, prețuri ieftine. ..

O lampă aprinsă de 16 lumini costă pe oră 1 fil., o putere reală de cal costă 6 fil.

Motoare: de benzin, gaz, de oleu .. .. ect. pentru orice scop. .. ..

Fejér és Schmidt

BUDAPEST, Eötvös-tér 2.

TELEFON 561.

FONDATA IN 1889.

Am onorul a aduce la prețuita cunoștință a P. T. public, că

prăvălia mea de ghete

din casa din strada Kazinczy nr. 1

am mutat-o

în strada Weitzer nr 2.

(palatul Minorităților) vis-à-vis de școala de fete.

Totodată fac cunoscut onoraților mei cumpărători, că mi-am aranjat prăvălia după cerințele timpului de azi după modelele din capitală, cerându-vă și pe viitor prețuitul sprijin, sânt

cu distinsă stimă :

Várhol László,

pantofar de domni și dame.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că am preluat dela Szabó Kálmán

Berăria de Pilsen și restaurantul

„Kispipa“

ce se află în strada Salacz nru 3, sub Casina Domnească Aradană, în centrul orașului Arad, vis-à-vis de casa comitatului și hotelul Central. Aici voi pune la dispoziție renumita veritabilă bere Pilsen. Acest restaurant l-am deschis în 15 August. Aici voi servi, conform cerințelor moderne, mâncări bune, vinuri de prima calitate și șampanie bună. Vîpt și ducerea acasă a mâncărilor. Servesc prompt pe lângă prețurile cele mai avantajoase, cu toată stimă :

Szabó Vincze

proprietarul a berăriei de Pilsen „KISPIPA“, fostul hotelier în Vajda-Hunyad.

Első szegedi len-áru damast és műszövőde

Csecs Mihály

SZEGED, Tisza Lajos-körut 33.

Recomandă produsele sale proprii de in și damast, precum: covoare, ștergare, fugare milieu și toate cele trebuincioase pentru pat. Tot așa haine pentru mireasă, precum lucruri de ajur după plac.

Prețuri moderate, serviciu p. omt.

— La rugare prin epistolă mă presint personal. —